

WAT IK WEL EN NIET SCHREEF OVER HOOFDDOEKEN

GEERT VAN ISTENDAEL antwoordt Jan Goossens (DS 30-31 augustus), die onder meer schreef dat Van Istendael in het hoofddoekendebat 'de tegenstellingen op de spits wil drijven'.

Geachte Heer Goossens,
Zo moet ik u wel aanspreken. 'Beste Jan' zou na uw diatribe erg vals klinken. Hier zijn mijn opmerkingen. Uw eigen woorden staan cursief.

1. Geert van Istendael is niet in paniek, maakt u zich vooral geen zorgen.

2. Waar plaats ik seculiere democratie tegenover islam als vreemde en voor eeuwig onverzoenbare blokken? Nergens. Ik neem de verantwoordelijkheid op voor alles wat ik schrijf, maar nooit voor wat ik niet schrijf.

3. Waar schrijf ik dat jonge Belgen tegen de sluier ten strijde moeten trekken? Nergens. Ik vind dat jonge Belgen, zeker als ze hoog opgeleid zijn, moeten weten hoe grote, bekerende wereldgodsdiensten de gelovigen in het gareel houden, niet meer en niet minder.

4. In alinea drie stelt u dat het nuttiger zou zijn als we ons boos maakten over werkloosheid, armoede, enzovoort in Brussel. Maar mijn stuk gaat helemaal niet over Brussel. Het is alsof iemand 'Het verdriet van België' verwijt dat het niet gaat over 'De vreugde van Nederland'. Bovendien, ik heb al herhaaldelijk geschreven over die problematiek, onder meer in 'Arm Brussel' (herziene editie 2002, p. 79-85) of meer recent in het verzamelwerk 'Brussel, Vlaamse en kosmopolitische hoofdstad' (uitgegeven door de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie, 2006, vooral op p. 160). En dan zijn er nog een stuk of wat gedichten. Maar ja, een mens kan niet alles lezen.

5. Waar schrijf ik dat ik de groeikansen van jonge Belgische moslims ontken? U zult dat nergens vinden, want ik ontken die groeikansen niet, wel integendeel.

6. Wie de islam in Europa serieus neemt, dient de geschiedenis van die godsdienst op ons continent toch een beetje te kennen. Dat de islam sinds de zevende eeuw deel uitmaakt van onze Europese traditie is gewoon niet waar. Tariq Ibn Ziyad versloeg de Wisigoten bij de rivier de Guadalete in de achtste eeuw. Oeps, even een eeuwje ernaast, een kniesoor die daarop let. In het westen was de islam alleen aanwezig in Spanje, Portugal en gedeeltelijk ook Zuid-Italië. Maar in 1492 (de val van Granada) is de islam uit dat deel van Europa verdwenen, zeer tot mijn spijt, maar dat geheel terzijde. In Zuid-Italië en in het Iberische schiereiland buiten al-Andaloes was de islam al veel eerder verslagen (bijvoorbeeld Sicilië elfde eeuw, Zaragoza twaalfde eeuw, Córdoba dertiende eeuw). In Frankrijk, de Lage Landen, Engeland, Duitsland en Scandinavië bestond de Islam gewoon niet. Wel in de Balkan, nadat de Ottomanen de Serviërs in de pan hadden gehakt op het Merelveld, ook bekend als Kosovo Polje, maar dat was pas in de veertiende eeuw. Een tijdlang heersten de Ottomanen zelfs tot in Hongarije. Ook uit de Balkan werd de islam gaandeweg verdrongen, zij het niet volledig. In Bosnië bijvoorbeeld was in de twintigste eeuw te zien hoe een geëmancipeerde, Europese islam er kon

uitzien. Nergens in Europa heeft er dus een doorlopende islamitische traditie sinds de zevende eeuw bestaan. En dat de islam uit de meeste geschiedenisboeken werd weggegomd is nonsens. In Spanje slaan ze je om de oren met die geschiedenis. Bij ons geldt veeleer dat je moeilijk kunt negeren wat nooit heeft bestaan. In de Balkan is de herinnering zeer levendig en meestal zeer negatief. Overigens vind ik de moskee van Córdoba het mooiste gebouw dat ik ooit zag in Europa.

7. U schrijft dat ik Rachida Dati verafgood. Ik verafgood niemand, behalve misschien de Duitse dichter Hölderlin. Mevrouw Dati is voor mij een voorbeeld van emancipatie uit uiterst moeilijke omstandigheden die veeleer van sociaaleconomische dan van religieuze of culturele aard zijn.

8. Heeft hij al eens van gedachten gewisseld met filosoof Tarik Frahi...?

Ik heb een paar jaar geleden het jaarlijkse PEN-dispuut georganiseerd met als deelnemers: Yamila Idrissi, Jamal Boukharriss, Barber van de Pol en, jawel hoor, Tarik Frahi. De discussie ging over het beeld dat Europeanen hebben van de islamiet, vertrekkend van een buitengewoon interessant hoofdstuk in 'Don Quijote', per slot van rekening is PEN een vereniging van schrijvers. Het was de eerste keer dat islamitische medeburgers deelnamen aan dat jaarlijkse dispuut. Wie ik die avond niet gezien heb is Jan Goossens. Maar een mens kan niet overal naartoe gaan.

9. U pleit voor een gezonde dosis zelfkritiek en ook voor een open - en zonnig harde - dialoog. Wat was mijn verhaal over de katholieke kerk anders dan zelfkritiek? Ik denk dat ik het christendom waarin ik gepokt en gemazeld ben niet heb gespaard. Wat is een stuk in de krant en bij uitbreiding een boek anders dan een element in een dialoog? Dat laatste woord staat trouwens

in de titel van het boek. Uzelf noemt mijn woorden agressief. Hard dus. Nou breekt mijn klomp. Probeer ik daar even open en hard te dialogeren, precies wat u wenst, en dan schreeuwt u moord en brand.

10. U hebt het over *gebetonneerde standpunten en paternalistische retoriek*. Ten eerste, als goeie Brusselaar zeg ik, *il n'y a que les imbéciles qui ne changent pas d'avis*. Ik ben dus bereid mijn mening te herzien, waarom niet, maar alleen op basis van, tja, een open en harde dialoog, een dialoog die dan wel gestoffeerd wordt met steekhoudende argumenten. Ten tweede, wat dat paternalisme betreft, moet ik toch iets kwijt. Ik deel mijn ervaring mee met de bekerende wereldgodsdienst waarin ik werd grootgebracht. U hebt die ervaring niet, gewoon omdat u later geboren bent. Dus, als een oudere levenservaring meedeelt aan een jongere, dan is dat paternalisme? Ik zal een voorbeeld geven, het is bewust gechargeerd om mijn punt te verduidelijken. Ouderen hebben mij meer dan eens hun ervaringen met oorlog, bezetting en nazisme meegedeeld. Begrijp me niet verkeerd, dat is allemaal duizenden, duizenden malen erger dan mijn eigen, nogal banale ervaring met het dagelijkse katholicisme. Maar dit blijft gelden: ook ik kon hun ervaring niet hebben, ik was (gelukkig) te laat geboren. Geen haar op mijn hoofd heeft er ooit aan gedacht die mensen paternalisme aan te wrijven.

11. Waar schrijf ik dat *de moslims in onze steden en ons land als fremdkörper* mogen worden beschouwd? Dat zuigt u uit uw duim. Ik vind dat zij onze medeburgers zijn, punt uit, en dat zij dus de rechten en de plichten hebben van alle burgers. Dat ons land aan de kant van de rechten grievend tekort schiet, heb ik uittentreuren elders geschreven. Maar dat betekent ook dat de islam de basisprincipes van de rechtsstaat België moet aanvaarden. Die andere grote bekerende wereldgodsdienst, het christendom, heeft daar de grootste moeite mee gehad, ook dat staat in mijn uiteenzetting. Het is dus nuttig waakzaam te blijven.

12. *Het is niet aan bange intellectuelen om agressief te roepen dat die hoofddoek uit het straatbeeld moet.* Ik ben een intellectueel, precies zoals u, maar bang? Nee, hoor. En waar schrijf ik dat de hoofddoek uit het straatbeeld moet? Ook dat zuigt u uit uw duim, ik heb dat nooit geschreven. Ik heb het zelfs nooit gezegd, laat staan geroepen. Ik mag morgen met een mijter de straat op gaan, u mag met een hoofddoek door Brussel lopen of voor mijn part met een kaboutermuts, we leven in een vrij land. Ik wil alleen, volgens het Franse model, geen religieuze of andere symbolen in zichtbare overheidsfuncties en op school. Niet meer, niet minder. Dus geen rechter met een mijter. Geen schoolmeester met een tiara. Geen politieagent met een hoofddoek. Vriendelijke groet,

Geert van Istendael is schrijver

© pn

Ik neem de verantwoordelijkheid op voor alles wat ik schrijf, maar nooit voor wat ik niet schrijf

EEN BIJZONDER MENS IS DOOD

PETER ADRIAENSSENS vestigt de aandacht op Anita Huybens die vandaag begraven wordt en die haar leven in het teken stelde van onder meer de strijd tegen landmijnen.

Anita Huybens, de naam zegt u waarschijnlijk niets. Ze is geen BV, kreeg nooit de titel goodwill ambassadeur, geen grote prijs voor haar inzet. Ik kende haar ook niet tot ze me vroeg eens mee te werken aan haar APOPO

project. Toen ik aankwam werd ik overweldigd door het beeld van een veld vol keramieken klaprozen. Handgemaakt, rood en roze. Het idee om geld in te zamelen voor de training van ratten die landmijnen opsporen heeft zij verbonden aan onze klaprozen. Pijn, verdriet om verlies door landmijnen verbond zij aan het drama van onze soldaten in de Eerste Wereldoorlog. Maar ook aan het gewoon mooie van een bloem die aanvaardt dat het haar taak is even, heel even in het leven te verschijnen. Anita vertelde het me, wijzend naar het veld met handen verborgen in werkhandschoenen. Chemotherapie had haar huid te ver aangetaast, het contact met de keramiek kon niet meer.

Een vrouw gedreven door een wereldbeeld waarin ze het slechte van mensen niet de eerste toon wou geven. Haar eigen leven, waar verlies en ook amputatie haar niet spaarden, en dat nu door kanker na kanker wist wat nabij was, dat had ze verbonden aan een wereldproject. Zij wist welke taal te spreken om mensen dui-

delijk te maken dat we de opdracht hebben de gruwel van amputaties en dood door landmijnen te stoppen. Veel andere kunstenaars deden inmiddels mee. In een ander project bewerkte ze kunstig stoelen die ze verkocht om Palestijnse kinderen met een circusproject even weg te halen van het geweld.

Wat het kostte, een klaproos, vroeg ik. Vijftig euro, zei ze en ze voegde er meteen aan toe, 'ach, ge hoeft niets te kopen, maar vertel het voort'. Dat heeft me zo ontroerd dat de zin in mij bleef voortleven. De grootsheid van deze vrouw, die in het leven meermaals de strijd verloor, dan hard werkte om geld voor anderen aan te brengen, en die desondanks de boodschap meegeeft dat het allerbelangrijkste is wat in je hoofd gebeurt. Vertel het, praat met de mensen opdat de waanzin stopt. Hoe meer mensen de boodschap delen, hoe meer vaccin tegen nieuw geweld. Ze is een voorbeeld dat engagement niets met jeugd te maken heeft, het is niet de leeftijd die telt.

De voorpagina van de krant zou vandaag een grote foto moeten tonen van een veld met haar klaprozen, een laatste eerbetoon aan een goed mens. Het zou tegengif zijn voor wat gaande is. In de laatste maanden nemen de voorpagina's van steeds meer kranten de stijl over van verguisde tabloids als *The Sun*. Grote alarmkreten

vullen het blad: '1 jongere op 3 pleegt geweld!' 'Vier kinderen vermoord!' Ik zou niet willen wonen in het land van die voorpagina's. Als ik er graag woon, is het om de Anita-mensen, zij die in kleine lettertjes vermeld staan. De vele mensen die we allen kennen rondom ons die zich inzetten voor tja, noem het iets kleins of groots, in ieder geval voor iets en iemand. Anita was zo'n stem in de stille massa, die zich inzette voor wat we zo ingewikkeld 'de zin van het leven' noemen. 'Vertel het voort', zei ze. Iedereen heeft een stem, niet iedereen gebruikt ze om voor anderen te spreken. Zij bleef niet bij praten, denken, ze deed ook wat ze dacht. Is dat niet echte wijsheid?

Vandaag wordt Anita Huybens begraven. Zoals haar klaprozen heeft zij aanvaard dat het zinvol is hier even te zijn, lang genoeg om verschil te maken voor slachtoffers die geen stem hebben. Help haar werk verder te zetten, zet een klaproos in je huis, en zeg het voort: nooit meer oorlogsgeweld. Bedankt Anita.

Peter Adriaenssens is kinderpsychiater

ONLINE
www.apopo.org
www.klaprozen.be